

مسئولیت ناشی از انتقال بیماری از طریق پیوند اعضاء در حقوق ایران

مؤلفین

م. نبوی - حمزادی باصری

دکتر مهدی ذارع

استادیار دانشکده، زاد اسلامی

انتشارات قانون یار

۱۳۹۷

سرشناسه	کهرزادی باصری، محبوبه، ۱۳۶۴ -
عنوان قراردادی	ایران، قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	مسئولیت ناشی از انتقال بیماری از طریق پیوند اعضا، در حقوق ایران / مؤلفین: محبوبه کهرزادی باصری، مهدی زارع.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات قانون یار، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۸۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۵۵-۳۸-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	پیوند اندامها و بافتها -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Transplantation of organs, tissues, etc. -- Law and legislation -- Iran
موضوع	پیوند اندامها و بافتها -- عوارض و عواقب
موضوع	Transplantation of organs, tissues, etc. -- Complications
موضوع	پیوند اندامها و بافتها -- ایران
موضوع	Transplantation of organs, tissues, etc. -- Iran
موضوع	پیوند اندامها و بافتها (فقه)
موضوع	(Transplantation of organs, tissues, etc. (Islamic law
موضوع	مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	Liability (Law) -- Iran
شناسه افزوده	زا - مهدی، ۱۳۵۷ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۱ / ۱۱۶ / KMHR
رده بندی دیویی	۳۴۴ / ۱۱۰ / ۴
شماره کتابشناسی ملی	۱۶۹۸ / ۳

انتشارات قانون یار

مسئولیت ناشی از انتقال بیماری از طریق پیوند اعضا در حقوق ایران

تألیف: محبوبه کهرزادی باصری - دکتر مهدی زارع

ناشر: قانون یار

ناظر فنی: محسن فاضل

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۵۵-۳۸-۳

مرکز پخش قانون یار: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان روانمهر

پلاک ۱۵۲، طبقه سوم (انتشارات قانون یار) ۶۶۹۷۹۵۲۶ و ۶۶۹۷۹۵۱۹

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
فصل اول.....	۱۱
کلیات.....	۱۱
۱-۱ مقدمه.....	۱۱
۲-۱ بررسی ماهیتی موضوع.....	۱۳
۳-۱ سببیت مطروحه در این اثر علمی.....	۱۵
۴-۱ فرضیات مطروحه در این اثر علمی.....	۱۵
فصل دوم.....	۱۷
مبانی نظری و پیشینه علمی این موضوع.....	۱۷
۱-۲ بررسی و شناخت مفاهیم کلان.....	۱۷
۱-۱-۲ مسئولیت.....	۱۷
۲-۱-۲ تعریف لغوی مسئولیت.....	۱۸
۳-۱-۲ مسئولیت در قانون مدنی.....	۱۹
۴-۱-۲ مسئولیت در فقه.....	۱۹
۵-۱-۲ مسئولیت حقوقی یا قانونی.....	۲۱
الف- مسئولیت کیفری.....	۲۱
ب- مسئولیت مدنی.....	۲۱
۶-۱-۲ تعریف مسئولیت مدنی.....	۲۲
۲-۲ تاریخچه علمی این اثر.....	۲۳
۳-۲ پیشینه تحقیقاتی این کتاب.....	۲۵
فصل سوم.....	۳۳
پیوند اعضا در فقه و حقوق ایران.....	۳۳
۱-۳ وضعیت قرارداد انتقال اعضا از منظر حقوقی.....	۳۳
۱-۱-۳ مشروعیت برداشت عضو از انسان زنده از منظر حقوقی.....	۳۳
۲-۱-۳ قانون.....	۳۳
۳-۱-۳ نظم عمومی.....	۳۵
۴-۱-۳ اخلاق حسنه.....	۳۶
۲-۳ ماهیت قرارداد نقل و انتقال اعضا از منظر حقوق.....	۳۹

- ۴۰..... ۱-۲-۳ خرید و فروش اعضای بدن
- ۴۲..... ۲-۲-۳ صلح عضو بدن به دیگری
- ۴۳..... ۳-۲-۳ ماده ۱۰ قانون مدنی
- ۴۴..... ۳-۳ هبه ی اعضا
- ۴۴..... ۴-۳ اباحه معوض یا مجانی
- ۴۵..... ۵-۳ جواز فروش با استناد به اصل عملی
- ۴۶..... ۶-۳ جواز فروش با استناد اطلاق ادله بیع
- ۴۶..... ۱-۶-۳ سلطه مالکانه انسان بر بدن خود به بنای عقل و امضای شارع
- ۵۲..... ۲-۶-۳ بررسی پیوند اعضا از منظر قانون مجازات
- ۵۲..... ۲-۶-۳ پیوند اعضای مصنوعی و پروتزهای مفصل دار
- ۵۴..... ۲-۶-۳ جابجایی بدن پیوند عضو از حیوان حلال گوشت و یا حیوان قابل تذکيه
- ۵۷..... ۳-۲-۶-۳ داشت و نداشت اجزا و قسمت هایی از بدن شخص و پیوند به خود شخص
- ۵۸..... ۷-۳ بررسی پیوند اعضا در قانون مجازات اسلامی
- ۵۸..... ۸-۳ جواز اعاده عضو قطعی شده حکوم علیه بعد از قصاص بر اساس اصالة الاباحه
- ۶۶..... ۹-۳ عدم تجویز اعاده و پیوند عضو قطعی شده در قصاص اطراف
- ۶۸..... ۱۱-۳ ترجیح جواز پیوند عضو
- ۷۲..... ۱-۱۱-۳ عدم تجویز پیوند اعضا مسلمان به شخص بیمار به دلیل اضرار به غیر
- ۷۲..... ۲-۱۱-۳ سنجش جواز یا عدم جواز پیوند عضو بر اساس قاعده حرمت اضرار به غیر
- ۷۶..... ۳-۱۱-۳ عدم تجویز پیوند به بیمار به دلیل حرمت اضرار به نفس
- ۸۱..... ۱۲-۳ رابطه آیه ولامرئهم فلیغیرن خلق الله و پیوند اعضا
- ۸۲..... ۱۳-۳ اهدای اعضای اشخاص مبتلا مرگ مغزی
- ۸۳..... ۱-۱۳-۳ مخالفان پیوند عضو از اعضای بدن مردگان
- ۸۳..... ۲-۱۳-۳ خرید و فروش اعضای بدن مردگان جایز نیست
- ۸۳..... ۳-۱۳-۳ اعضای بدن مردگان مردار و نجس است
- ۸۴..... ۱۴-۳ حرمت بهره بردن از مردار در نظر فقها و اخباریون
- ۸۷..... ۱۵-۳ وجوب رعایت احترام به مسلمان
- ۹۳..... ۱۶-۳ بررسی چالش های پیش رو در برداشت عضو و پیوند اعضا
- ۹۶..... ۲-۱۶-۳ دلایله اجازه پیوند اعضای بدن فوت شدگان در موارد خاص
- ۳-۱۶-۳ انتظار زیاد دریافت کننده عضو پیوندی در ناراحتی های حاد کبدی یا قلبی یا کلیوی
- ۹۸..... ۴-۱۶-۳ در جراحی های پیچیده و پرهزینه پیوند اعضا برای پیوند مغز و استخوان و یا کبد
- ۹۹.....

۱۷-۳	دلایل لزوم ترویج پیوند اعضا در ایران	۱۰۰
فصل چهارم ۱۰۵		
۱۰۵	مسئولیت مدنی و جزایی ناشی از انتقال بیماری پیوند عضو در حقوق ایران	۱۰۵
۱-۴	نقد و بررسی قانون پیوند اعضا در حقوق ایران	۱۰۵
۲-۱-۴	برداشت کننده عضو	۱۱۲
۱-۲-۱-۴	الزام پزشکان به اطلاع دهی کامل به بیمار	۱۱۲
۲-۱-۴	رضای نامه کتبی رضایت دهنده عضو یا اولیای میت و اطرافیان	۱۱۴
۳-۱-۴	بیمارهای رعایت حق تقدم بین گیرندگان پیوند عضو	۱۱۴
۲-۴	مسئولیت کبیسه پزشک در صورت انتقال عمل پیوند اعضا در حقوق ایران	۱۱۸
۱-۲-۴	انواع مسئولیت مدنی	۱۲۳
۲-۲-۴	مسئولیت قراردادی در مسئولیت مدنی	۱۲۳
۳-۲-۴	مسئولیت غیر قراردادی و تقصیری در مسئولیت مدنی	۱۲۶
۳-۴	شرایط تحقق مسئولیت مدنی	۱۲۹
۱-۳-۴	فعل زیانبار (فعل زیانبار، ترک فعل)	۱۲۹
۲-۳-۴	ورود ضرر	۱۳۱
۳-۳-۴	رابطه سببیت بین فعل زیانبار و ضرر	۱۳۳
۴-۳-۴	شرایط مسئولیت قراردادی	۱۳۴
۱-۴-۳-۴	وجود رابطه صحیح قراردادی	۱۳۴
۲-۴-۳-۴	تخلف انجام تعهد قراردادی	۱۳۵
۳-۴-۳-۴	ورود ضرر	۱۳۷
۴-۴	رابطه سببیت	۱۳۸
۵-۴	مسئولیت مدنی پزشک در صورت انتقال بیماری در پیوند اعضا در حقوق ایران	۱۳۹
۶-۴	مسئولیت پزشک در مقابل بیماران در اعمال جراحی و انتقال بیماری اصل ایدز، هیپاتیت، و عفونی ... پیوند اعضا	۱۳۹
۷-۴	نقش اذن بیمار و اولیای او توسط پزشک در پیوند اعضا	۱۴۰
۸-۴	برائت توسط پزشک در پیوند اعضا	۱۴۴
برائت ۱۴۴		
۹-۴	مسئولیت مدنی در صورت کسب رضایت از بیمار و در صورت انتقال بیماری (مثل ایدز، هیپاتیت، و عفونی ...) ناشی از پیوند اعضا اصل اخلاقی مشترک همه مکاتب اخلاقی	۱۴۵
۱۰-۴	قانون مجازات اسلامی و مسئولیت مدنی انتقال بیماری (مثل ایدز، هیپاتیت، و عفونی ...)	۱۴۸
ناشی از پیوند اعضا در ایران ۱۴۸		

۱۴۸.....	۴-۱۰-۱ لایحه اجازه پیوند اعضاء بدن فوت شدگان در موارد خاص
۱۴۸-۲.....	۴-۱۰-۲ مبنای مسئولیت مدنی پزشک در انتقال بیماری (مثل ایدز، هپاتیت، وعفونی...) ناشی از پیوند اعضا با نگاهی به قانون جدید مجازات اسلامی
۱۴۹.....	الف- تحلیل مواد ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱ قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵
۱۴۹.....	ب - نقد قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵
۱۵۱.....	ج- مبنای تقصیر پزشک در انتقال بیماری قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲
۱۵۵.....	۳-۱۰-۳ اصول و ارکان مسئولیت مدنی در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۵۶.....	۳-۱۰-۳ رابطه سببیت شرط تحقق مسئولیت مدنی انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۵۸.....	۴-۱۰-۲ فنی سایر اسباب در مسئولیت مدنی در پیوند عضو
۱۶۰.....	۴-۱۰-۳ برهان سبب و تقسیم در مسئولیت مدنی در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۰.....	۴-۱۱-۱ برابر اسباب در مسئولیت مدنی انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۲.....	۴-۱۱-۱ عوامل متعدده در بروز انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۳.....	۴-۱۱-۲ مسئولیت مدنی تیم پزشکی در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۴.....	۴-۱۱-۳ مسئولیت مدنی آرایشگر در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۵.....	۴-۱۱-۴ مسئولیت مدنی مراکز درمانی در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۶.....	۴-۱۱-۵ مسئولیت مدنی دولت در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۷.....	۴-۱۱-۶ مسئولیت مدنی عامل زمینه ای در صورت انتقال بیماری در پیوند عضو
۱۶۹.....	۴-۱۱-۷ مسئولیت مدنی عوامل مرتبط با گیرنده را دهنده عضو در صورت انتقال بیماری
۱۷۰.....	فصل پنجم.....
۱۷۳.....	نتیجه گیری و پیشنهادها
۱۷۳.....	۵-۱ نتیجه گیری
۱۷۷.....	۵-۲ پیشنهادها
۱۷۹.....	منابع و مآخذ.....
۱۷۹.....	منابع فارسی
۱۸۴.....	فهرست منابع غیر فارسی

پیشگفتار

امروزه پیوند اعضا، یکی از راه های معمول، برای درمان بسیاری از بیماری های هاست که در طی آن، بافت یا عضوی از بدنی جدا و به بدنی دیگر، متصل می گردد. امکان انتقال بیماری های خطرناک در نتیجه پیوند، مسئله آثار حقوقی و به خصوص مسئولیت مدنی ناشی از آن را مطرح نمود است. هرگاه بعد از پیوند عضو، آثار و علائم بیماری (نظیر سرطان، ایدز، هپاتیت و یا...)، که امکان انتقال آن از طریق پیوند، وجود دارد، آشکار گردد و ثابت نشود که عاملی غیر از عضو پیوندی، باعث ابتلا برده است، با نقی سایر اسباب، فرض می شود که عضو پیوند شده، عامل بیماری بوده است. در چنین پیوند عضو عوامل متعددی دخالت دارند که ممکن است، مسئول واقع شوند؛ دهنده یا گیرنده عضو، مراکز درمانی انجام دهنده پیوند، تیم پیوند و دولت، به اعتبار این که عمل برداشت و پیوند عضو در مراکز درمانی دانشگاهی وابسته به آن انجام می گیرد. با این حال، در حال حاضر، قاعده خاصی برای جبران خسارت افرادی که از طریق پیوند عضو، متضرر می گردند، وجود ندارد و راعدست مسئولیت مدنی، به دلیل عدم امکان اثبات برخی ارکان و شرایط آن، به ویژه رابطه سببیت کفایت لازم، برای جبران این گونه خسارات را دارا نیستند؛ از این رو باید با وضع قانونی خاص، نظام ویژه ای برای جبران خسارات ناشی از پیوند عضو ایجاد گردد. چنین نظامی در برخی کشورهای پیشرفته دنیا پذیرفته شده است.